

Točke pojasnitve

Samo Novak

Uvod

V vseh debatnih formatih imajo debaterji možnost postavljanja vprašanj nasprotniku. Kadar format ne predvideva navskrižnega zasliševanja, se ponavadi vprašanja postavljajo prek točk pojasnitve. Le-te delujejo s podobnim namenom kot vprašanja v navskrižnem zasliševanju, le da so tu vprašanja vključena v govor, kar pomeni, da lahko nasprotniku debaterji postavljajo vprašanja med samim govorom. Točke pojasnitve prinašajo v debato večjo dinamiko ter preizkušajo posameznika v hitrosti odziva na določena vprašanja. V Sloveniji se prakticirajo trije debatni formati, ki vključujejo točke pojasnitve, to pa so svetovni šolski debatni format, ameriški parlamentarni ter britanski parlamentarni format.

Temeljna pravila

Res je, da točke pojasnitve nimajo posebej rezerviranega termina v debati, vendar je čas za postavljanje točk med govori omejen. Nasprotna ekipa ima trenutno nastopajočemu možnost postaviti vprašanje med drugo in predzadnjo minuto govora. To pomeni, da se govorniku omogoči dve minuti zaščitenega govora. Prva minuta je zaščitena pred vprašanji, da govorec lahko mirno začne in nakaže smernice, po katerih bo potekal govor. Zadnja minuta pa je zaščitena zato, da se govorniku da možnost povzetka celotnega govora in mirnega zaključka.

Točko pojasnitve lahko trenutno govorečemu postavi katerikoli član nasprotne ekipe, seveda v zgoraj omenjenem času. Vprašanje naj bo kratko in jasno ter ne daljše od 15 sekund, o čemer bomo govorili še kasneje. Govorec, ki nastopa, naj bi v svojem govoru sprejel vsaj 2 vprašanji nasprotne ekipe, vsak član nasprotne ekipe pa naj bi v tem času 2 vprašanji postavil. Govorec, ki trenutno nastopa ima seveda možnost, da vprašanje sprejme, ga zavrne, ali pa dokonča svojo misel in vprašanje sprejme zatem. Točke pojasnitve pri posameznem govorniku niso ločena sekcija ocenjevanja, vendar na koncu vseeno vplivajo na število točk, ki jih je debater prejel za svoj govor.

Namen točk pojasnitve

Poleg tega, da točke pojasnitve v debato prinašajo dinamiko ter pomagajo debaterjem, da ostanejo aktivni v debati še potem, ko je njihov govor že mimo imajo seveda svojo specifično nalogo, kar se tiče vsebine. Točk se ne postavlja iz samega principa, temveč ima vsako vprašanje določen namen, s katerim oseba, ki postavlja vprašanje, želi pridobiti točke za lastno ekipo. Strategija je podobna kot pri navzkrižnem zasliševanju, le da tu poteka veliko hitreje ter po razdrobljenih delih.

Točke pojasnitve postavlja nasprotna ekipa, da bi dosegla katero izmed spodaj naštetih koristi:

1. Pojasnitev

- točko pojasnitve lahko postavimo, kadar menimo, da nasprotnik ni jasen v svojem izražanju in želimo od njega, da se izrazi na bolj jasen in temeljit način. Takšna vprašanja lahko na primer začnete z "Zelo ste nejasni. Mi lahko prosim razložite, zakaj...". Te poteze bodo

govorcu vzele precej časa, da jih razloži, lahko pa ga celo ujamete pri tem, da njegova stališča temeljijo na domnevah, ki jih ne more razložiti in podpreti. V vsakem primeru bo vaše razumevanje nasprotnikovega argumenta boljše, poleg tega mu boste lahko ukradli precej časa ali ga celo ulovili v zgoraj omenjeno past z domnevanjem.

- Pri tem moramo paziti, da so pojasnjevalna vprašanja relevantna in niso postavljena na mestih, kjer je bil govorec dejansko precizen, organiziran in jasen.

2. Vzpostavljane soglasja

- Takšne točke postavljamo, kadar menimo, da imamo z nasprotnikom določena skupna stališča, vendar se pogledi na to nekoliko razlikujejo. Kadar na primer nasprotnik razglablja o problematiki nekega področja, vi pa se s tem problemom strinjate, mu lahko to eksplicitno poveste. Tu se seveda ne sme končati, saj morate problematiko speljati na svojo stran. To pomeni, da ob skupni problematiki implicirate na lastne namene reševanja le-tega. Te vrste vprašanj lahko nasprotnika zmedejo, saj se v določeni meri strinjate z njim. Razlika je le v tem, da vi naredite še korak naprej, s čemer lahko debato obrnete v svojo korist.
- Pri tem morate poudarjati, da ste vi tisti, ki delate korak naprej od tega, kar je predstavila nasprotna ekipa.

3. Izpostavljanje podatkovnih napak

- Te točke postavimo kadar nasprotnik uporablja napačne podatke. To lahko pomeni, da njegove statistike niso aktualne, da so napačne, ali napačno uporabljene. Kadar govorimo o slednjem, želimo izpostaviti, da podatki, ki jih nasprotnik uporablja, ne podpirajo njegovega sklepanja. Na primer: "80% ljudi, ki uživa trde droge, je včasih kadilo marihuano. To pomeni, da je marihuana stopnica k trdim drogam." Tu nasprotnikove statistike ne podpirajo njegovega sklepanja, in če jim ovržete relevantno podatka, s tem ovržete tudi njihov argument.
- Paziti moramo, da kadar spodbijamo aktualnost podatkov sami vemo za tiste, ki so pravi. Drugače se lahko točka pojasnitve obrne proti vam.

4. Razvijanje lastnega argumenta

- Preko točke pojasnitve lahko podpiramo lastne argumente. Pri tem moramo paziti, da ne povemo dobesedno, s čim se bomo ukvarjali mi sami. To pomeni, da le postavljamo zavajajoča vprašanja, za katera lahko pričakujemo težave pri odgovarjanju. Kadar na primer nasprotnik predstavlja plan preko katerega bo reševal problem, mu lahko izpostavite problem financiranja. Če je vaš argument vezan na pomanjkanje sredstev, lahko nasprotnika napeljete na finančno problematiko ter njegove odgovore porabite v lastnem govoru.

5. Spodbijanje nasprotnikovega argumenta

- Pri takšnih vprašanjih se skoncentriramo na manjkajoče logične korake v nasprotnikovih izjavah. Argumentacijska linija mora vzdržati na vseh členih, če želi preživeti debato. S takšnimi vprašanji nakažemo, da zaradi napačnega sklepanja nasprotnik ne more zagovarjati lastnega argumenta. Nasprotnik na primer razlaga o prednostih določene pridobitve za državo, čeprav v realnosti prebivalci takšne "pridobitve" ne bi sprejeli (npr. prepoved splava). Ko

opozorimo na takšne temeljne napake, nasprotniku rušimo argumentacijsko linijo.

Postavljanje točke pojasnitve

Zelo pomembno je, na kakšen način so vprašanja postavljena. Dolgovezna in monotona vprašanja zagotovo ne bodo imela velikega učinka. Paziti moramo, da bo pri sodnikih opazno že samo vprašanje in ne le odgovor nanj. Boljše, kot je vprašanje postavljeno, bolj jasen in temeljit odgovor bo zahtevalo.

Ker pred debato vemo, o čem bo tekla diskusija, se lahko vnaprej pripravimo. Sestavimo lahko seznam argumentov, ki jih lahko pričakujemo od nasprotnika ter ob tem skonstruiramo vprašanja, za katera menimo, da bodo lahko relevantna. S tem lažje postavimo jasna, kratka in natančna vprašanja. Veliko debaterjev v vprašanja vpleta sarkazem, kar je lahko močno retorično orožje, paziti je treba le, da ne prestopi meje nesramnosti.

Ko imamo vse te stvari v glavi, je postopek precej preprost. Oseba, ki postavlja vprašanja, vstane z iztegnjeno roko ter pove da ima vprašanje, npr. "Vprašanje, prosim." ali "Točka pojasnitve, prosim". Če je vprašanje sprejeto, ga nasprotnik vpraša, drugače pa se usede. Nezaželeno je neprestano vstajanje in postavljanje vprašanj ali pa postavljanje vprašanj takoj zatem, ko je govorec na eno že odgovoril.

Sprejemanje točke pojasnitve

Zagotovo vseh postavljenih vprašanj v debati ne moremo sprejeti. Zato moramo vedeti, kje in kdaj želimo sprejeti točko pojasnitve. Kadar se počutimo najbolj prepričane v to, kar govorimo, takrat je idealen čas za sprejem vprašanja. Če nismo na določenem delu govora prepričani vase, je najbolje, da takrat vljudno zavrnemo vprašanje. Paziti moramo, da ne sprejmemo premalo vprašanj, saj bo to pri ostalih vzbudilo občutek, da nismo prepričani v lastna stališča. Poleg tega je nevarno sprejeti tudi preveč točk pojasnitve, saj s tem tvegamo, da se bomo izgubili v lastnem govoru.

Če vprašanja niso relevantna, lahko to jasno povemo in nadaljujemo govor. Če pa so pomembna, odgovorimo na njih na kar se da krajši način, vendar pri tem še vedno pazimo, da smo pri odgovarjanju temeljit.